NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1620 | MỖI SỐ : 0$02 | NGÀY THỨ NĂM 10 AOUT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Hanoi (Ba tháng trở lên thì tính theo tháng)	Hanoi (Mua dưới ba tháng thì tính theo số ngày)	Mỗi số 0 $ 02	Trung-kỳ và Trung-hải	Bắc-kỳ (Nhà giây thép)	Ngoại-quốc
Một năm.	6 $ 00	6 $ 00	6 $ 50	8 $ 00	9 $ 00	»
Các tháng và Các công-sở	»	6 . 00	5 . 00	8 . 00	9 . 00	»
Sáu tháng.	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	4 . 50
Ba tháng .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25
Một tháng .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. B. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large

Une seule insertion. . . . 0$ 50 la ligne
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$ 18 le c/m
Réclame dans le 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Đông-pháp nghị-hội

Mới nghe cái tiếng « Đông pháp nghị hội » này, chắc quốc-dân ta phần nhiều người cũng còn lấy làm lạ tai mà chưa hiểu rõ là cái danh mục gì cả. Ký-giả còn nhớ khoảng năm 1908, hồi mới lập ra Bắc-kỳ tư-vấn nghị viện, kẻ nói đi, người nói lại, phần nhiều người cũng còn mang-nhiễn không hạ được cái giải thích cho xác đáng: Có người hiểu lầm là một cái địa-vị cao quá, cho tư-vấn nghị-hội cũng giống như các tòa nghị-viện bên Âu-châu, các công nghị viện cũng giống như các nhà nghị-viện các nước. Có người lại hiểu lầm là một địa-vị khinh thường quá, cho tư-vấn nghị-hội chẳng qua chỉ có cái hình thức nghị-hội mà thôi, chứ thực thì không có quyền-vị chi cả, nói rằng mỗi năm họp một lần, cũng là họp cho đủ lệ, hội-viên chẳng khi nào được bàn bạc việc gì cả, mà dù có bàn chắc nhà-nước cũng chẳng theo nào Ấy những người đã hơi có tư-tưởng kiến-thức một chút mà còn nghị luận phân-vân như thế, còn một hạng dân thường thì chẳng biết nghị-viện là cái gì, cũng chẳng hiểu tư-vấn là nghĩa gì, ưởng đâu là một cái quan-chức gì hay là một hạng tổng lý gì nhà-nước mới lập ra, ai được cử làm nghị-viện thì sẽ có lương bổng, có phẩm-hàm, có nuôi thứ trong dân làng, có vị-vọng trong xã-hội, may ra thường cũng có bài ngà hốt bạc, đai tía lọng xanh nữa chứ chẳng không. Cái kiến-giải của người mình đối với Bắc-kỳ tư-vấn nghị-viện năm xưa đại-khái như thế cả. Nay ngoài những kỳ hạt nghị-hội, nhà-nước lại sắp lập ra một cái nghị-hội cao hơn nữa, gọi là Đông-pháp nghị-hội ; e quốc-dân ta đối với những việc sáng kiến như thế, không khỏi cũng lại có người hiểu lầm về các phương-diện như đã kể trên kia. Một sự kiến-thiết rất hay, mà không rõ được nguyên-ý của nhà nước sáng lập ra, thì còn mong gì được có lợi ích đến người mình, mà thật là có-phụ cái lòng nhà-nước dụ dắt dân ta lần bước lên con đường chính-trị vậy.

Cứ các địa-vị mà nói, thì Đông-pháp nghị hội có cao hơn tư-vấn nghị-viện ở các kỳ-hạt nhiều vì tư-vấn nghị-viện ở các kỳ hạt chỉ được thương-nghị về những việc trong một kỳ-hạt, mà Đông-pháp nghị-hội thì được thương-nghị hết thảy mọi việc trong toàn cõi Đông-pháp; những hội-viên Đông-pháp nghị-hội, trừ những viên thuộc về người Pháp không kể, còn những viên thuộc về người bản-xứ thì tại lọc ở trong các kỳ-hạt nghị-viện mà công cử lên, cái tư-cách chắc có gồ ỏi hơn, mà cái quyền hạn chắc cũng có rộng hơn vậy. Nhưng cứ trong ý nhà-nước, thì lập ra kỳ-hạt nghị-viện để giúp việc cai-trị trong từng xứ, lập ra Đông-pháp nghị-hội để giúp việc cai-trị trong toàn cõi Đông-pháp, tuy tư-cách có cao thấp, quyền hạn có rộng hẹp, mà cái tôn-chỉ sáng lập ra cũng không khác gì nhau. Cái tôn-chỉ ấy thế nào? Là lập ra những nơi để nhà-nước hỏi ý dân, lại vừa là những nơi để người dân học tập lấy cái nghề bàn-luận cùng quản-trị việc công, cái nghề đó dân ta xưa nay chưa từng biết bao giờ. Hai cái mục-đích như thế thật là thiết-thực, thật là thích hợp với trình-độ dân ta ngày nay. Dân ta đã được bằng dấu dân các nước văn-minh, mà có đủ cái tư-cách tham-dự việc chánh-trị trong nước. Nhà điền-chủ kia, ông bá-hộ nọ, hay là nhà buôn bán nọ, ông thầu-khoán kia, tuy là những bậc tai mắt, những tay danh-giá trong dân, song đã đâu dám sánh với những hạng nghị-viên các nước, đã đâu dám lấy cái danh-nghĩa đại-biểu dân mà ra chốn nghị-trường cả lời cao tiếng chắt vấn sự-nọ, chỉ trích sự-kia. Cái mục-đích của các nghị-hội ta không phải thế. Song, nhà nước muốn sửa sang việc chánh trị cho thích hợp với sự lợi hại trong dân, thì cần phải biết cái ý kiến dân thế nào. Mà cái ý-kiến dân đó, không thể hỏi ngay ở dân được, cũng không thể hỏi cả ở các quan lại được. Cái ý-kiến dân đó phải hỏi ở những người đứng ngoài quan trường mà có đủ tư cách hiểu việc dân, tức là những người có học-thức, có lịch-duyệt, có phẩm-hạnh, dân có thể cậy được, nhà-nước có thể tin được. Nhà nước thật có thành tâm muốn hỏi ý-kiến dân ở các nghị-hội. Các ông nghị-viên nếu nhận-định cái bổn-phận của mình, đem điều lợi hại trong dân ban-bạc bay tỏ cho nhà nước biết, vừa công hiến cho nhà-nước được những điều hay điều phải, lại vừa thông thuộc được cái cơ-quan chánh-trị, biết cách nghị-luận phải đường, thì thật là bước được một bước khá cao về đường chánh-trị vậy. Rồi cái trình độ ấy mỗi ngày một cao lên, thì cái phạm-vi nghị-hội cũng sẽ mỗi ngày một rộng ra, nhà-nước sẽ liệu mở đường ngôn-luận cho ta, dần dần được tham dự một phần to vào việc chánh trị trong nước. Nhưng ngày đó chưa đến, hiện nay ta còn phải học tập chăm-chỉ mới mong chóng tới được. Các nghị-hội ngày nay tức là những nhà trường cho ta học-tập đó, lâu hay chóng là bởi công-phu học-tập của mình.

Vậy trước khi nói đến cái tiếng « Đông-pháp nghị hội » này, ta không nên hiểu lầm là một chỗ mua danh chác lợi đã đành, mà ta lại chớ nên tự-cao, cho là một cái cơ-quan tham-dự chính quyền, cũng chớ nên tự-khí, cho là cái nghị hội có xác không hồn. Ta đôi với Đông-pháp nghị-hội sau này, cũng như đối với các kỳ-hạt nghị-viện bây giờ, cũng xin coi là cái ống truyền thanh của quốc-dân với Chính-phủ, thử nhẫn phải nhận là cái trường học tập cho nhân-dân biết quốc-sự vậy.

T.

ÂU CHÂU BIẾN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 9 Août 1922

Cuộc hội nghị của Đồng minh

Trong buổi hội nghị sáng hôm thứ hai, quan Poincaré triển thuyết về các nỗi khó-khăn trong việc thi hành tờ hòa-ngị. Ngài có nhắc lại rằng số bồi thường hãy nay đã hết lần lẫy đến lần khác giảm bớt đi. Ngài có nói : Hiệt quốc chớ nên để cho Đệ-pháp phải nặng lòng nản chí. Sau nói kết luận rằng hễ Đồng minh hiệt-quốc không trù được những điều khoản bảo chứng chắc chắn đối với nước Đức, thì nước Pháp không có chịu cho triển-hoãn trái-khoản. Buổi chiều, quan Lloyd George có đọc diễn-văn đáp lại. Ngài có nói đến số tiền bồi của Đồng-minh. Ngài có nói trong một quyển sách của bộ « Banker trust » xuất bản có nói rằng cuộc chiến-tranh mới rồi làm tổn cho nước Pháp 12.430 triệu dollars, và tổn hại cho nước Anh 20.430 triệu dollars. Báo *Temps* có nói rằng đó là quan Lloyd Georges không kể hết tất cả những việc nói trong quyển sách ấy, (1) như quyển sách ấy, bị giá thử số tiền tổn hại về cuộc chiến-tranh lại thêm số tiền hại về các tài-sản, thì số tổn hại của nước Pháp là 17 500 triệu Dollars, tính ra bằng 81 1/4 0/0 số tài-sản của cả nước Pháp trước buổi chiến-tranh. Còn số tổn hại của nước Anh thì tính bằng 23 1/2 0/0, và số tổn-hại của nước Ý tính bằng 15 3/4 0/0 số cộng tài-sản của hai nước ấy.

Tại hội Vạn quốc

Hội-đồng coi về việc các xứ của hội Vạn quốc giao cho liệt quốc bảo hộ đã hội nghị kỳ đệ-nhất đồng. Quan Tatcodoli chủ-tọa. Hội đồng đã nghe đọc các bản tờ trình về các công việc các xứ ấy. Hội đồng xét xong các bản tờ trình của nước Nhật, xứ Australie và Nouvelle Zélande, thì hội-đồng công-nhận rằng các điều-khoản trong các bản giao-ước và về các chương-trình cai trị đã cân cũng đến thi-hành đúng cả nhất là cái lệ bắt người làm nô-lệ thì đã bãi hẳn được rồi.

Trong khi bàn bạc về việc khai mỏ phốt-phát trong đảo Mauru quan đại-biểu xứ Anstral e là M. Joseph Cook có bày tỏ rằng hiện đã thi-hành các phương-sách để bảo hộ sự lợi-ích của nhân-dân bản xứ.

TIN TRUNG HOA

Ngày 2 Août

Việc Bắc-kinh

Đông-Khoang quyết từ chức đông-trưởng tế-bộ ; thay ý Tào-Côn và Ngô-bội-Phu thì một là Tào-Nhuệ, hai là Trương-vân-Hoa sẽ kế nhiệm. Nhưng hễ Khánh lại xin tổng từ chức, chắc thế nào Nội các cũng thay đổi.

Việc Nam Bắc chiến tranh

Có tin đồn rằng quân đội Lý-hiệp-Hòa (quân miền Nam) đã vào được thành Nam-xương ; Thái-thành-Hoán chạy đến Lư-sơn. Ngô bội Phu định đốc quân viện tỉnh Giang-tây. Người tỉnh Giang-tây điện về kinh xin trở chỉ việc ấy, yêu cầu rút viện binh về, ủy-nhiệm Lý-nghị-Quân làm tổng-trưởng.

Việc Quảng-đông

Quân Bắc-phái quay về đánh Trần-quýnh-Minh, đã đánh đến Trần-quan ; mấy cái gnao-đài ở các núi ấy đều đều chiếm cứ được cả, lại dùng máy bay thám xét cả đoàn Trần-ứng-phòng, ném lạc-đạn xuống ; quân Trần tử thương rất nhiều. Hiện quan Trần cũng chia làm ba ngả đánh lại quân kia : 1° Ngả giữa do Giương-khôn-Như và Trần-quýnh-Minh đảm-nhiệm. lấy trại Hoa-lập làm nơi căn-cứ ; 2° Ngả bên tả do Tô-thế An và Hoàng-nhiệm-Hiền đảm-nhiệm. 3° Ngả bên hữu do Khâu-đức-Tây và Vương-đình-Hoa đảm-nhiệm. Hai bên ngày nào cũng có chiến-sự kịch-liệt.

Trần-quýnh-Minh ở Hệ-châu có gởi điện đến Tôn-đệ «Tiên, đại ý nói việc này hai bên hiểu lầm nhau cả ; phần riêng xin vạn cam chịu lỗi. Xin tức nghiêm sức cho bộ đội chỉnh đốn, cũng thương nghị giải quyết cuộc hòa bình. Tôn xem xong cười không thêm đáp phúc.

Ngày 10 Août

Trời nắng lạ thường

Có tin rằng mấy bữa nay ở Trung-hoa trời nắng lạ thường ở Thiên-tân và Bắc-kinh bán-thử biểu đo tới 46 độ. (?)

Tảo-hôn có hại hay không?

Ai chẳng biết nước ta là một nước sự hôn-giá không có quy-lệ, mà cứ theo cái lệ xưa cũ là cái lệ tảo-hôn. Nương nếu ta nói tảo hôn là có hại ra thì hẳn có kẻ vặn lẽ mà cãi lại rằng : Tảo-hôn không có hại. Họ nói : Các ông cứ cả ngày tìm những điều tinh-lệ trong xã-hội mà nói, đó là cái chước-trách là cái nghĩa-vụ. Thế nhưng nói rằng sự tảo hôn có hại thì thật không ai cải nhằm đâu, tôi xin dẫn lẽ rõ ràng cho các ông nghe thử :

Trong con người ta, ở vào xứ nóng thì cái gì cũng phát-đạt sớm, đến lão suy kém cũng sớm, điều đó ai cũng công nhận, như cái văn-minh ở châu-đại thì con nước nào sớm hơn Ấn-độ và Á-rập ngày xưa là vì hai nước ấy ở xứ nóng, thế nhưng đến giờ thì đã suy-nhược kém-cỏi còn gì, ấy là cái minh-chứng người xứ nóng cái gì cũng phát đạt sớm đó. Đến văn-hóa còn theo thổ địa khí-hậu hưởng chi là cái thời-kỳ tinh dục phát-khởi của người. Nước ta là một xứ nóng, cái thời-kỳ hôn-giá không sớm, thì cái thời-kỳ sinh dục cũng kém đi, cái cần con trai 20 tuổi, con gái 18 tuổi mới đứng vợ gả chồng là ở nước Tàu là một nơi khí-hậu lạnh hơn ta kia, chớ nói ở nước ta mà cứ ấn định vào thì chẳng khác gì gắn tru mà gây đàn, khắc thuyền đề tìm kiếm (gươm) vậy, phần nhà ngôn-luận thường không nên cần nệ như thế bao giờ.

— Sinh con trai mà muốn cho có vợ, sinh con gái mà muốn cho có chồng, cái bệnh-tật ấy gia-đình, tưởng không gì đẹp cho bằng con dâu chăn đông. Xem như nước ta có nhà tư-đồ đông-đường, ngũ-đại-đồng-đường, thật tưởng ai đương vào cảnh ấy cũng phải vui lòng khoái-chí, mà ấy tức cũng là cái điệm phúc sinh ra bởi sự tảo-hôn, cái vui ngậm đường mớm cháu của người già, cái thú đùa cười sự-nhiên của con trẻ, ai là chẳng ưa. Lại như những nhà công việc bộn bề, đơn người ít tớ, mà cưới vợ cho con từ lúc sớm, chẳng những có cái thanh phúc gia-đình mà lại giúp cả đường sinh-kế ở gia-đình nữa. Bảy giờ bảo không nên tảo-hôn thế thì chẳng hóa ra kiểu dinh làm sao?

Nhưng sự trong khi trẻ tuổi, tác phát-sản ra cũng lắm khi bởi những sự không tự ngăn-cấm được cái nhục dục của mình, cho nên không tự lập qua thời lễ giao mà nên vậy. Ấy, ta đã thấy một nạn sự con gái lỡ thì, cảm cảnh không để bước chân ra đến ngoài, bắt kỳ thế nào người con gái lại không chồng mà chửa, chửa mà nói mãi mãi không có mà thì những việc không ai ngờ đến; kẻ đẩy, cái tinh-cục mà phát sinh tật khó lòng mà chữa cho được, không chịu ta là giống người cái gì cũng phải đợi đến, đưa tế lễn bốn lên năm đã có thể dạy được chữ, lên 6 lên bảy đã có ý khôn, thế mà bảo rằng cấm hôn tới sợ lỗng rồi ra con trai thì như ngựa không cương, thanh-lâu bỏng lâu, đi bắt đi trước, con gái thì chỉ giăng đón gió, khoét vách đòm trộng đêm thực nhiều hạnh bỏng hết đành giáo, cái hại lại có phần khốc-liệt hơn là cái hại tảo-hôn. Cái thói xấu viết thư cho trai, cùng câu chuyện cười « mua ra giấy » là ấy bọn ấy cả đấy. Tôi tưởng từ xưa đến nay nước ta số đi duy-trì được phần luân-lý cũng là cái công của sự tảo-hôn, mà ngày nay đến nỗi suy đồi cũng là tự có người cầu nệ mê về cái chủ nghĩa cấm tảo hôn đấy. Ôi! bàn việc gì cũng cần phải có cái nhắc, có kinh quyền, chớ thấy người bàn mình cũng bàn người nói mình cũng nói, thì tưởng cái hại của các nhà « Con vợ học nói » ấy không phải là ít đâu, vậy tôi vạn các ông lấp-luận cái gì cũng nên cẩn thận.

Nghe lời cải ấy, chắc cũng hình như phải lắm, nhưng xét kỹ thì thật là sự vô-lẽ, nhưng cái phép hay lý xác mà không ai nói theo, tưởng cũng tự bọn hương-quyền ấy vậy. Ta không thể để bọ nói thế được mà bảo người cũng đừng thấy họ già mồm mà nàng đi, vậy ta cãi lại họ thế nào ? Họ nói sự khi-hậu sớm muộn, rất hợp vào lẽ thường tiến hóa ; họ nói về điều con chán vui vẻ, rất hợp vào lâm-lý thông thường ; họ nói đến một cái vấn-đề to nhất là luân-lý ở ta, ta lại hình như bị bưng lấy mồm mà không cho phản-đối. Ấy những bọn biện-bác như thế thật rất có nhỉ cho người đời, không ngu không đần không có không ngông, ấy thế là bọn « Hương-nguyện » đó, ta không thể không cãi được lại bọn đạo đức giả lý-thuyết xằng ấy được, vậy ta phải cãi lại rằng :

Tuổi-địa nước ta may là nước khí-hậu nóng nhưng ta tưởng đến tới 12, 13, tuổi, đạo-tính cũng chưa phát đạt bao giờ, 15 16 tuổi, dương độ bọc-hành, tập luyện cũng chưa chuyên-tâm về những sự nhục-dục lực-lẫn bao giờ. Ấy là nói con nhà có giáo-dục ; còn con nhà không có giáo-dục thì đã tảo hôn mà sau không xảy ra những sự cản đỏ thường phong hoại-hóa hay sao ? Cái hạnh phúc gia-đình không phải ở lúc nhúc những người đần ở bình-an và hòa-thuận là đầu cả. Bảy giờ bảo tảo hôn là phải, thì những lúc người con gái đó 14, 15 tuổi mà sinh con thì để đâu sức lực để trí thức mà chăn nuôi ; đứa trẻ bẩm thụ đã yếu ớt, sinh ra bệnh tật mòn mỏi, sài đẹn quanh năm, hoặc có khi đến nỗi yểu-thương thế thì ai vui gì, mà những đứa trẻ như thế thì tất là yếu ớt. Hoặc lại trong nhà sinh-kế chật-hẹp, những người đương độ làm ăn thì bận những con cùng vợ, không mưu được sinh lý, thế thì còn bạnh-phúc gì. Biết ba điều lý thì bọ nói cũng là cầu khiên cưỡng không đâu, còn cái tệ tảo-hôn thì để chiếu người bàn rồi, ta bất tất phải nói lại nữa cho thừa vậy. Thế thưa mà ở ta bao giờ cho hết cái tệ tảo-hôn.

Bội-Minh

LỜI ĐÀN BÀ

Bàn góp về cái tính ghen của đàn bà

Tôi xem trong tờ báo Trung-Bắc 1.41c có nói nọi đàn bà nước Nam ta hay ghen tuông, vậy không có lẽ chỉ biết đọc, biết nghe mà lại không biết bàn bạc những lẽ phải rải.

Tôi xin mượn bút thay lời các bà chị, thảo ra vài hàng chữ, để chư độc-giả lượng tình cho bọn thơa quẩu cũng tội.

Mấy lời con yếu, ý kiến hẹp hỏi, có cần nào kém ý xin độc-giả chỉ bảo cho để được thêm rộng kiến thức.

Tôi xin kể mấy lời ra sau này : Đàn bà để mấy người là không hay ghen tuông, « Cô cây kia cũng con biết chút tình, buồng chỉ là người a. Người để không biết ghen thì không kể đến hạng người lý. Và chẳng đàn bà ta thực nhiều hạng, không biết đâu mà kể cho cùng.

Tôi xem thói buổi bây giờ, thực lắm gia-đình éo-le, mà ghen tuông cũng nhiều hạng.

Cũng có hạng đáng ghen phải, cũng có hạng chỉ ghen dở ghen ngược mà thôi, sự ghen phải là trong gia-đình mình bắt buộc mình phải ghen. Như trong đạo vợ chồng lấy nhau, từ thuở thanh niên, cha mẹ hẳn còn thanh bạch, gia-đình phó thác mặc nơi trợ lo toan. Người vợ đó bết lòng sánh vai giang sơn nhà chồng cho được chu toàn mọi việc, không quản khó nhọc đến tấm thân.

Người ta ở đời có nhục rồi mới có vinh : miễn là mong cho chồng ra gánh đua trên con đường danh lợi, mà chồng gặp thời vận, làm nên phát đạt, mở mặt với đời, khi đó sẽ cùng nhau phú-quý.

Ôi ! nào ngờ đâu lưỡng công mong đợi, tới khi chồng đã gặp bước thang mây, lại đem lòng rẻ-rúng người bạn của mình từ thuở hàn-vi, lại nay cá mai bắt đắm say tửu sắc. Lại khi về lại rắp lòng buông chợ vợ những điều không hay, để lấy cớ mà ruồng-rẫy.

Cũng có người đã cùng nhau đến mấy mặt con, mà say mê vợ lẽ, rồi gia-đình cũng phải tan hoang. Đàn bà gặp phải cảnh ấy, thật đáng thương thay ! độc-địa thay ! như thế thì còn đâm đang làm sao cho được nữa. Khi đó làm ra đi phiền, nghĩ đấy trong cơ non, người như ngày dại, còn dám là sự khôn ngoan, mà cẩn lắt cho vững tay chèo.

Cảnh trong như thế ai là không buồn, mỗi lành một lữ trần, song còn chút song đường và con thơ ấu, biết lấy ai dịnh tỉnh thần hồn, lấy ai dạy con thờ dại, vậy còn ở lạm lại cùng cha mẹ cho qua ngày tháng.

Không mấy mà song thân khuất nói sau nây biết nương tựa vào đâu.

Con người đàn ông ấu ở bạc-tình, nỡ bỏ vợ hiền con thảo, đi say đắm nhân-tình thì đáng cho vào hạng người nào ?

Ôi ! Bạc-tình, đáng ghen ! đáng ghen !

Còn như hạng không nên ghen thì bởi vì người chồng tài giỏi chí cao, anh hùng tài lữ, đường danh lợi mở mang ở tất, tỉnh nây một dinh cơ, một cục làm ăn, lòn kia mỗ hiệu, tỉnh khác mỗi đồn điền, tỉnh nọ một ấp.

Như thế thì một người nói tuy cơ sao cho xiết, nên phải lấy nhiều vợ để mỗi người coi sóc một giang-sơn mà người chính thất thì làm cốt yếu trong gia-đình, vậy lấy vợ lẽ nhu thế là trước để giúp việc người chồng chung người chính thất

Xem thế thì người vợ cả thật không nên ghen, nếu ghen thì người ấy thật là không đáng nói trợ, mà thực là ghen không công vậy.

Sau nây tôi lại xin nói về việc lấy vợ lẽ. Nếu người đàn ông có phải là anh hùng thì nên tìm người biết buôn biết bán và chớ nên lấy những người giang hồ thì mới có cơ gây dựng được cơ đồ.

Kia ở đời bây giờ chồng ông vợ bọn thì nhiều.

Lại còn một hạng đỏ dở dang dang, nay lấp-ló nơi lẽ, mai tư tưởng nàng hầu, giang sơn một thước đất không có, chỉ ăn mộc cho lịch sự bề ngoài mà thôi, như thế nếu có lấy vợ lẽ thì cũng lại gặp những hạng giang-hồ, vì chỉ những tham tình tham sắc chứ không phải là tìm người nội chợ. Mấy người đàn ông mà hai vợ thì cũng vì như một cây trên cành có người phải,

Bộ sưu tập Võ Phi Hùng, cựu đồ Petrus Ký (67-74) cảng Huỳnh Chiêu Đẳng cho Virtual Vietnam Archive
Tự rofilms của Cornell

mà dưới gốc thì có người đào rễ, thế thì cây không mấy lúc mà héo đi.

Người đàn ông một vợ thì vợ chẳng bỏ bao giờ vì như cây trên cành nhớ khi nào được lành tốt, sinh cành, nở gon, sai quả lắm quả, nhờ bề dưới vun trồng chăm bón, cái cây càng ngày càng sinh chồi nảy ngọn. Ấy việc trong gia-đình không khác gì như thế. Vậy sao người ta không dân dân tình ngỏ lại, mà cứ ăn vào vậy mãi ám, thật là khổi tình nó làm cho nhiều sự khó khăn, gương lấy nhẹ ở bên mình sao không soi lấy.

Ôi! sự lấy vợ lẽ như thế đừng ai mong rằng kẻ đến nữa mà gia-đình sẽ hại.

Còn nói đến sự kế tự. Nhiều dân bà không có con gái phải lấy vợ lẽ để sinh nở lấy con kế tự, nếu người đàn bà lấy nhằm tử tức thanh niên, cho đến lúc xế bóng không sinh nở lần nào, tự lấy người đàn bà, người đàn ông phải làm người kế tự nên người đàn bà ấy lại nở trai gái, hay hầu sai hầu dưỡng, thế là tại đàn ông lỉ phúc ít phương ngôn có nói: phúc đức tại mẫu ấy, phúc đức nhà vợ đem về nhà chồng làm sao được. Một trăm điều phúc nhà vợ, không bằng một cái nụ cười nhà chồng, thiên hạ giàu thiên tài vạn tức mà khổ gì có con, sao không biết lấy trăm người vợ để lấy con kế tự, tại người đi không có con lấy bao nhiêu vợ cũng không có, người có con một vợ cũng sinh nhiều đẻ bảy, không tự gì phải lấy nhiều vợ, cái sự ở như đàn ông ấy là sao, sao không biết xử đoán, cứ đổ thừa, gượng không phải có đàn bà đàn đàn là một cái ổ chứng sinh sản ra nhân loại, đàn bà nước ta khổ sở nhiều sự, chỉ có được như đàn bà các nước đâu, đàn bà nước ta một triệu phần người, mới được một phần người cho chồng thì được sang sướng còn thì phải buồn đau khổ nhục cả, không lượng tông thương thì cho, rủi sự gì không phải cứ đổ cho đàn bà.

Đinh-thị-Nga

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

Ngày 10 Août:

Hoàng-thượng khởi hành từ Lyon đã tới Marseille ngày hôm thứ sáu. Quan Khâm sứ Pasquier cũng đi với ngài.

Việc mộ lính tập

TRONG NAM 1922

Quan Toàn-quyền đã định rằng năm 1922 ở Trung-Bắc-kỳ sẽ mộ lính tập khoảng chừng mấy lúc mà sẽ sau này:

Trong hạng chính tây mộ 1.750 người để tăng cho hàng binh năm 1917 và đưa sang mặt trận 2.0 người;

Trong hàng mười tây mộ 250 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó,

Trong tháng một tây mộ 500 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó;

Những số quân ấy sẽ mộ ở trong những người tự ý tình nguyện. Phàm những thành-phố (1) nào có quan cước coi một về quân (régime 0) về các trại các đồn binh có quan thầy thuốc thì sẽ mộ những người tình nguyện ứng mộ. Nếu người ứng mộ phải đến những nơi khác thì sẽ đem cả giấy cẩn-cước và kiểm bạch lại.

Những người tình nguyện ứng mộ mà muốn cỗ công đi xa và ích thì trước khi ứng mộ nên đi một đồn binh nào, nếu đến tìm quan thầy thuốc đồn mình ở xét xem mình có đủ sức lực ra lính không. Những người tự ý xin đăng khoa sẽ được những quyền lợi sau này:

1° những người tòng binh tại thuộc địa thì được tiền tương bổng và thưởng (prime) theo như lệ các lính tập sau này;

2° Những người tòng binh ở ngoài Đông-pháp thì được tiền tương bổng và tiền phụ tài đăng như trên kia, và một tiền phụ cấp là tông sự ở ngoài mỗi ngày định như sau này:

Lính	0 fr. 25
sĩ	0 33
Đội	0 40
Phó quản	0 75
Chánh-quản	1 00

Mỗi người lính đăng, mỗi tháng gia quyến (là vợ và các con chưa đến 15 tuổi) lại được một số tiền phụ cấp là 3 p. trả tại Bắc-kỳ.

Những người lính đăng lại được phép để lại cho gia quyến (là vợ con chứ mẹ) một phần lương của mình và thưởng khi lại được để lại một phần phụ cấp tại đăng nữa 35 tiền để lại ấy tính bằng *francs* (quan tiền tây) và trả cho gia quyến thì tính theo giá sau này.

	Số tiền để lại là:	Tính ra số bạc là:
Lính	12 fr	4 p.
Bếp	15	5
Cai	18	6
Đội	36	12
Phó-quản	60	20
Chánh quản	75	25

Dư luận Nam-kỳ

Khắc kỷ phục lễ

(Tiếp theo)

Bữa qua, nhân có lời M. Châu-nạo «Sáng tuần về đề-mục này, tôi có tiếp một vài điều thô sơ để khuyến trong bạn đồng-bang những người chưa từng bị bắt thường hay làm trái phép lịch sự mà đề nhục chung cho nòi giống. Tôi tưởng, theo thời-đại này, người các nước tới đây nhiều, sự giao tiếp chỗ khách thường ngày thường lại lại qua qua chẳng ngớt; lại thêm sắp tới Pháp Việt càng bữa càng thêm nhiều; nên chúng ta chẳng lấy cái vấn-đề này làm yếu làm trọng mà tập tánh lễ nghi cho ra thanh lịch, thì nói giống ta phải còn bia mẹ-ệng thế nhiều ngày, và chẳng động người khinh về kiểng bề. Nay vậy nên nay tôi còn muốn sự, chư có được như dân ba các nước đâu, dân ba nước ta một triệu phần người, mới được một phần người cho chồng thì được sang sướng còn thì phải buồn đau khổ nhục cả, không lượng tông thương thì cho, rủi sự gì không phải cứ đổ cho đàn bà.

Đinh-thị-Nga

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

Ngày 10 Août:

Hoàng-thượng khởi hành từ Lyon đã tới Marseille ngày hôm thứ sáu. Quan Khâm sứ Pasquier cũng đi với ngài.

Việc mộ lính tập

TRONG NAM 1922

Quan Toàn-quyền đã định rằng năm 1922 ở Trung-Bắc-kỳ sẽ mộ lính tập khoảng chừng mấy lúc mà sẽ sau này:

Trong hạng chính tây mộ 1.750 người để tăng cho hàng binh năm 1917 và đưa sang mặt trận 2.0 người;

Trong hàng mười tây mộ 250 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó,

Trong tháng một tây mộ 500 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó;

Những số quân ấy sẽ mộ ở trong những người tự ý tình nguyện. Phàm những thành-phố (1) nào có quan cước coi một về quân (régime 0) về các trại các đồn binh có quan thầy thuốc thì sẽ mộ những người tình nguyện ứng mộ. Nếu người ứng mộ phải đến những nơi khác thì sẽ đem cả giấy cẩn-cước và kiểm bạch lại.

Những người tình nguyện ứng mộ mà muốn cỗ công đi xa và ích thì trước khi ứng mộ nên đi một đồn binh nào, nếu đến tìm quan thầy thuốc đồn mình ở xét xem mình có đủ sức lực ra lính không. Những người tự ý xin đăng khoa sẽ được những quyền lợi sau này:

1° những người tòng binh tại thuộc địa thì được tiền tương bổng và thưởng (prime) theo như lệ các lính tập sau này;

2° Những người tòng binh ở ngoài Đông-pháp thì được tiền tương bổng và tiền phụ tài đăng như trên kia, và một tiền phụ cấp là tông sự ở ngoài mỗi ngày định như sau này:

Lính	0 fr. 25
sĩ	0 33
Đội	0 40
Phó quản	0 75
Chánh-quản	1 00

Mỗi người lính đăng, mỗi tháng gia quyến (là vợ và các con chưa đến 15 tuổi) lại được một số tiền phụ cấp là 3 p. trả tại Bắc-kỳ.

Những người lính đăng lại được phép để lại cho gia quyến (là vợ con chứ mẹ) một phần lương của mình và thưởng khi lại được để lại một phần phụ cấp tại đăng nữa 35 tiền để lại ấy tính bằng *francs* (quan tiền tây) và trả cho gia quyến thì tính theo giá sau này.

	Số tiền để lại là:	Tính ra số bạc là:
Lính	12 fr	4 p.
Bếp	15	5
Cai	18	6
Đội	36	12
Phó-quản	60	20
Chánh quản	75	25

Dư luận Nam-kỳ

Khắc kỷ phục lễ

(Tiếp theo)

Bữa qua, nhân có lời M. Châu-nạo «Sáng tuần về đề-mục này, tôi có tiếp một vài điều thô sơ để khuyến trong bạn đồng-bang những người chưa từng bị bắt thường hay làm trái phép lịch sự mà đề nhục chung cho nòi giống. Tôi tưởng, theo thời-đại này, người các nước tới đây nhiều, sự giao tiếp chỗ khách thường ngày thường lại lại qua qua chẳng ngớt; lại thêm sắp tới Pháp Việt càng bữa càng thêm nhiều; nên chúng ta chẳng lấy cái vấn-đề này làm yếu làm trọng mà tập tánh lễ nghi cho ra thanh lịch, thì nói giống ta phải còn bia mẹ-ệng thế nhiều ngày, và chẳng động người khinh về kiểng bề. Nay vậy nên nay tôi còn muốn sự, chư có được như dân ba các nước đâu, dân ba nước ta một triệu phần người, mới được một phần người cho chồng thì được sang sướng còn thì phải buồn đau khổ nhục cả, không lượng tông thương thì cho, rủi sự gì không phải cứ đổ cho đàn bà.

Đinh-thị-Nga

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

Ngày 10 Août:

Hoàng-thượng khởi hành từ Lyon đã tới Marseille ngày hôm thứ sáu. Quan Khâm sứ Pasquier cũng đi với ngài.

Việc mộ lính tập

TRONG NAM 1922

Quan Toàn-quyền đã định rằng năm 1922 ở Trung-Bắc-kỳ sẽ mộ lính tập khoảng chừng mấy lúc mà sẽ sau này:

Trong hạng chính tây mộ 1.750 người để tăng cho hàng binh năm 1917 và đưa sang mặt trận 2.0 người;

Trong hàng mười tây mộ 250 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó,

Trong tháng một tây mộ 500 người sang Pháp thay cho một bọn đang đóng tại đó;

Những số quân ấy sẽ mộ ở trong những người tự ý tình nguyện. Phàm những thành-phố (1) nào có quan cước coi một về quân (régime 0) về các trại các đồn binh có quan thầy thuốc thì sẽ mộ những người tình nguyện ứng mộ. Nếu người ứng mộ phải đến những nơi khác thì sẽ đem cả giấy cẩn-cước và kiểm bạch lại.

Những người tình nguyện ứng mộ mà muốn cỗ công đi xa và ích thì trước khi ứng mộ nên đi một đồn binh nào, nếu đến tìm quan thầy thuốc đồn mình ở xét xem mình có đủ sức lực ra lính không. Những người tự ý xin đăng khoa sẽ được những quyền lợi sau này:

1° những người tòng binh tại thuộc địa thì được tiền tương bổng và thưởng (prime) theo như lệ các lính tập sau này;

2° Những người tòng binh ở ngoài Đông-pháp thì được tiền tương bổng và tiền phụ tài đăng như trên kia, và một tiền phụ cấp là tông sự ở ngoài mỗi ngày định như sau này:

Lính	0 fr. 25
sĩ	0 33
Đội	0 40
Phó quản	0 75
Chánh-quản	1 00

Mỗi người lính đăng, mỗi tháng gia quyến (là vợ và các con chưa đến 15 tuổi) lại được một số tiền phụ cấp là 3 p. trả tại Bắc-kỳ.

Những người lính đăng lại được phép để lại cho gia quyến (là vợ con chứ mẹ) một phần lương của mình và thưởng khi lại được để lại một phần phụ cấp tại đăng nữa 35 tiền để lại ấy tính bằng *francs* (quan tiền tây) và trả cho gia quyến thì tính theo giá sau này.

	Số tiền để lại là:	Tính ra số bạc là:
Lính	12 fr	4 p.
Bếp	15	5
Cai	18	6
Đội	36	12
Phó-quản	60	20
Chánh quản	75	25

(1) Những thành-phố ấy là: Hanoi về thứ nhất; Haiphong về thứ nhì; Bắc-ninh về thứ ba; Nam-định về thứ tư.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 10 Août này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 0 f 80.

Tin tàu. — Ngày 11 Août hồi 6 giờ sáng, tàu *Amazone* sẽ khởi hành từ Saigon đi Haiphong. Trung-hoa và Nhật-bản.

Sở Vô-tuyến-điện. — Kể từ ngày 7 Août trở đi sở vô-tuyến-điện ở Port-dessus Croix Dhiers đã thông-tin thẳng sang sở Vô tuyến ở Saigon được. Nay sở Vô-tuyến Saigon mới tập thành, tạm thì chỉ nhận những điện-tín công hay điện thì riêng ở Pháp sang mà thôi, chứ chưa chuyển sang Pháp được. Giá tiền những điện-tín ấy thì sở Vô-tuyến ở đây chưa rõ định là bao nhiêu.

Nhân việc mở đường vô tuyến ấy, ngày hôm qua quan toàn quyền có tiệc được các ông Lefèvre le tonnerre bộ dưng-đề-đức đi đến ăn sau này:

«Nhân dịp mở đường vô tuyến Bordeaux — Saigon, thì Đại-quốc chính-phủ gởi lời cảm ơn thuộc-địa Á-đông một cách rất vẻ vang».

Quan Thống-sứ đi thăm nhà máy khuy. Sáng hôm qua, quan thống-sứ Bắc-kỳ cùng với quan Nguyên Kiểm-sát thuộc về đến xem nhà máy khuy ở đường Richaud. Các ngài thấy Hanoi đã mở được một nhà máy như vậy thì lấy làm khen lắm.

Hội-đồng chính phủ. — Hội-đồng chính phủ kỳ thường trực đã họp ngày hôm qua tại Saigon. Các vấn-đề xét trong kỳ ấy có tiếng là 22 việc.

Thuế bài lá. — Trong một số báo trước đã-quan có đăng lời nghị-định quan Toàn-quyền đặt thuế bài lá tại nay đã thi hành tại Đông-pháp có nhiều nhà hỏi báo-quan nghị-định về thuế bài lá thế nào, thì nay báo quán xin trích lược mấy điều cốt yếu trong nghị định ấy mà đăng sau này:

«Các bài lá thì ở Đông-pháp phải chịu một thứ thuế lưu hành mà tiền thu thì giao cho sở Thương chính.

Các khoản thuế ấy định như sau này:

a) Bài lá của người Á-đông đánh cứ 100 kilogrammes là 30 p. 00 (tức là 10 lượng, tam-tứ, tứ mã vân vân).

b) Bài lá có hình ảnh Tây hay là ngoại-quốc:

Mỗi cỗ 32 quân là 0 p. 04
— 52 — 0 06

(Trừ lá bài tây mà người mình vẫn dùng đánh tới-lui nay là bài các mà của nhau).

Tiền thuế ấy phải nộp lúc đem bài vào địa-hạt Đông-pháp, từ trước khi ở kho nhà Thương-chính hay là ở xưởng làm bài đem ra.

Những người bán bài nhập cảng và những người làm bài có thể chưa bài của mình vào kho sở Thương-chính mà không phải nộp liền thuế vội.

Nhưng khi nào ở kho lấy ra đem bán thì phải nộp thuế ngay.

Những bài đem xuất cảng hay là đã đem vào để xuất cảng chứa những bài đi qua Đông-pháp để đem đi ngoại-quốc thì không phải chịu thuế.

(*Còn nữa*)

Việc chữa bệnh cho đại chúng. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vừa thông tư cho các quan coi trị đều dặn một tờ chu-ri về việc đưa những người bị chó dại cắn về chữa ở Hanoi, đại khái như sau này:

Nguyên là quan Thống-sứ đã xét ra rằng nhiều người bị cho ngờ là cho đại cắn cứ tự mình, hoặc là do người đưa riêng vào nhà chữa bệnh cho đại, mà xin chữa, không ai kiểm soát cả, có khi thấy thuốc chưa khám xong, hoặc đang chữa đỡ dang lại trốn đi mất. Những người đang uống thuốc đỡ dang mà đã trốn đi không chịu chữa cho khỏi hẳn thì chẳng những nguy hiểm cho một mình mà lại hại lây đến cả vệ-sinh chung nữa.

Vậy quan Thống-sứ dặn rằng, từ rày trở đi, hễ có người nào bị chó mà ngờ là cho đại cần thì phải đưa thẳng vào nhà thương Bảo-hộ, ở đó sẽ phải người đưa những người có bệnh vào sở chữa bệnh cho đại, trừ ra khi nào cần kíp lắm thì hãy cho đưa thẳng vào nhà chữa bệnh cho đại, song phải cho một người khán-hộ trông nom.

Một giải thưởng văn. — Các bạn làng văn muốn biết thể-lệ thế nào, xin xem ở trang thứ ba. Báo-quán đăng riêng ra một mục là để tiện cho nhà đọc báo có thể cắt mà gởi cho các bạn làng văn được.

Tuyển thư ký vào sở Kinh-tế. — Đến sáng ngày thứ hai 11 Septembre 1922 hồi 8 giờ sáng sẽ mở kỳ thi tuyển vào sở Kinh-tế lấy mười một người thư-ký tập sự.

Hội đồng sát-hạch có M. Wintrebert là quan cai-trị hạng ba, chánh phòng thư-ký tòa Kinh-tế làm chủ-tọa và MM Gaude là chủ sự hạng nhất ngạch cai-trị, Siffrey phó-thanh-tra tập-sự sở Thương-mại Mme Chemillet thư ký đánh máy và viết tắt, làm hội-viên. Những người tình nguyện ứng thi phải gởi đơn đến xin sở Kinh-tế (Direction des Services Economiques, trước kỳ thi ba ngày, cùng là những giấy cẩn-cước và một bản sao cái văn-bằng Diplôme de fin d'Etudes Complémentaires hay là bằng Brevet d'Enseignement primaire Supérieur.

Lời cảm ơn. — Biên-đệ tôi là Ngô-đức-Lan, giáo học trường Yên-phụ, bất hạnh quyên trần. Nhân dịp buồn rầu này trên các quan, các chỗ bằng hữu cùng các bạn đọc báo, nhiều ngài có lòng quá thương, hoặc gửi điện tín, hoặc gửi thư đến phân ưu với chúng tôi. Chúng tôi thực lấy làm mình khắc. Vậy nay xin có vài lời bái tạ.

Phạm-bái-Lâm
bái

Thi chữa thanh-tra một-thám Pháp. — Trong các bài thi chữa thanh-tra mật-thám bọng ba ra rại phủ Toàn-quyền sáng hôm nay thì có bài chữ quốc-ngữ dịch ra chữ tây như sau này:

Thanh-hóa, hôm mùng ba tháng sáu năm 1922

Bẩm ngài,

Tôi cũng biết một việc cũng có quan hệ về việc ấy nhà nước, thì tôi xin trình để ngài nghĩ xem có cần xét hay không.

Có một đứng nó ở quanh mấy tỉnh đây vẫn đi để khuyến rủ người ta làm việc phản đối ma chúng nó thì lấy chuyện cũng bài để mê nước người ta, mà đứng chúng nó thì nhiều người, mà cũng có người con nhà tử tế nhiều cong việc như thế có cần xét thì ngài cho tôi được biết, để tôi nói đó những sự thể thế nào.

Nay trình
Trần-bửu-Phi

Ở làng Đông-lạc, tổng Xuân-thành, Huyện Xuân-trường, tỉnh Thanh-hóa.

Cái tay có hai người đến dự thi.

Kính cáo. — Khu đất chỗ bãi ngô chùa Châu-long gần với Ngã-tư làm nhà, ai có mở ở đấy xin cẩm tuyệt chiếu nhận lấy, rồi bỏ đi; còn người nào vô tước nhận thì chúng tôi sẽ bắt làm phúc đem vào nghĩa-địa.

Hẹn trong hai tháng là từ nay đến trung tuần tháng tám.

Mộc-đình-Tư lại cáo.

Quan Bốc-tơ Bicoman

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh:

Bộ sinh, chứng bệnh đàn-bà cùng con-gái, các chứng sài-rẻ con, Bịnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở cửa cuối phố Gia-long số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông mới số 314.

2047

VĂN UYỂN

Đàn chim bay thi

Luyện tập từ bao khéo chéo mà,
Đã cân bay bổng lại bay la.
Ba vòng quanh lượn không quản nước,
Muốn trượng đua cao chẳng ngại nhà.
Ấn nghĩa một niềm lòng luyến ái,
Tình duyên đôi lứa chí cao xa.
Hợp quần không cảnh làm gương thế,
Gợi giải khăn điều quạt khách hoa.

Vịnh phù dung

Phù dung sớm nở lại chiều tàn,
Khiến khách yêu hoa những tiếc than
Đề ghét sen ai ra bẻ bẹ nọ,
Hay ghen mai nọ giải đông hàn.
Kép đơn vẫn giống khoe màu mỡ,
Thắng đỏ đo hình biết ruột gan.
Hữu sắc vô hương chừng nghĩa nỗi,
Qua thơ ai vì một hồng nhan.

Gặp bạn cũ

Hai bác xa nhau mới gặp nhau,
Bắt tay cười hỏi bác đi đâu?
Vẫn nguyên thói cũ ba hoa nói,
Lại lần ngày nay một bộ râu.
Dành lợi mừng thầm tay lận cá,
Phong-lưu ngán nỗi mặt đi dâu.
Tuổi thôi còn vội đua chen cả,
Bầu bạc thanh nhàn sẽ chuyện lâu.

Cảnh-viêm, Đinh-gia-Hân.

HÀI ĐÀM

Bệnh lạ thuốc tài

Một nhà nhân-sĩ, lúc nào coi bộ cũng lẻo ngoẻo hình như trong mình có ốm-o bệnh-tật gì.

Thình-lình gặp hôm người bạn làm thầy thuốc đến chơi, thấy hình-dạng nhà nhân-sĩ kém tươi, liền hỏi:

— Tại cơ-man nào bác không được vui thì phải.

— Phải, tôi ốm.

— Mới hay lâu? Bệnh chi vậy bác? Cứ nói thực tôi chữa giùm.

— Ấy quả! Tôi tự thuở trước đến giờ, mắc phải các bệnh rất kỳ, nói ra e bác lại cười cho xấu-hổ.....

— Bác cần lắm! Chỗ anh em cần chi mà giấu-diếm. Nguyên-do bệnh thế nào cứ kể phăng ngay tôi chữa cho. Nào, đưa tôi xem mạch....

— Không không! không phải bắt mạch. Tôi thoạt kỳ thủy bị đi kiết, rồi từ bấy đến nay cứ đàm sốt-rét trần.

Ông thầy thuốc liền khẳng-khái mà rằng:

— À, thế thì khó gì! Đó là do ngoại cảm rồi nó đàm nội-thương đẩy. Tôi có một phương thuốc gia-truyền rất diệu, không phải nồng, cũng không phải đỡ mà bệnh khác thuyên. Bác cứ bảo lấy ít vị «*Sa liền*» và ít «*Kim ngân*» bỏ vào *bát-tô-phơi* là bệnh khỏi rức-khắc.

Hai người hiểu ý nhau, cùng nhìn nhau mà cười sặc.....

Phú-G.a-Ông

Tin nước lên xuống

Trên sông Hồng-hà

	8 Août hồi 8 giờ	10 Août hồi 8 giờ
Lao-kay	81.81	82.21
Yên-bay	30.10	30 00
Viêm	13.39	13.78
Hanoi	8.97	9.36
Vạn yên	11.00	10 70
Hoa bình	7.30	7.88
Tuyên-quang	3.80	4.50
Phú Doan	16.85	18.05
Phú Yên-bình	0.80	0.90

Trên sông Thái-bình

	9 Août hồi 8 giờ	10 Août hồi 8 giờ
Thái-nguyên	18.95	19.00
Lẫm	8.05	8.10
Phủ Lạng-thương	2.30	2.43
Đáp-cầu	2.54	2.57
Phả-lại	2.15	2.20

Thể-lệ vào hội Khai-trí tiến-đức

Có nhiều bạn đọc báo viết thư hỏi bản-quán thể lệ vào hội Khai-trí, vậy xin trả lời chung cả các ngài như sau này:

Người ta ai ai cũng có thể vào được hội, cốt nhất phải là người đứng đắn lương-thiện có căn-bản tư-tế thì hội sẵn lòng hoan-nghênh. Hiện bây giờ hội đã có đủ các hạng người trong tư dân: sĩ nông công thương.

Có 3 hạng hội-viên: 1° Tán trợ hội-viên (membres bienfaiteurs), 2° Chính-trị hội-viên (membres actifs), 3° Thường hội-viên (membres adhérents). Tán-trợ hội-viên phải đóng tử ra là một trăm đồng bạc, nộp một lần, được khắc tên vào bia đựng trong chính-đường nhà công quán. Chính-trị hội-viên phải góp mỗi năm là 2 đồng bạc, hay là 20 đồng bạc một lần. Thường-hội-viên phải nộp tiền nhập hội ít ra là 2 đồng bạc, chỉ nộp một lần. Thường-hội-viên không được quyền quản-trị trong hội.

Ai muốn xin vào hội thì cứ gửi giấy vào hội theo mẫu sau này gởi đến tổng thư-ký hội, số 71, phố hàng Trống, Hà-nội:

« Tên tôi là ..... nghề ..... ở .....
có lời xin quan Chánh hội-trưởng vào một chân Chủ-trì hay là Tán-trợ hội-viên hội Khai-trí tiến-đức.
Nếu tôi được vào hội, tôi xin tuân các điều-lệ hội.
..... ngày..... tháng..... 1922
Ký tên: .....»

Bơm xin vào hội sẽ yết trong trường khách nhà công-quán và in vào tập kỷ yếu của hội trong hai tháng, rồi hội-đồng quản-trị xét đơn xin nếu không có lời dị-nghị thì nhận cho vào hội. Những người vị thành niên, là chưa đến 20 tuổi không được vào chân Tán-trợ hay là Chủ-trì hội-viên.

Các sở Bưu-điện. — Nhà Bưu-điện thứ hạng ở Tam-bình tỉnh Vĩnh-long (Nam-kỳ) kể từ 1er Septembre trở đi sẽ nhận gửi các đồ bạc Đông-pháp có giới hạn.

Nhà Bưu-điện thứ hạng ở Tuy-hòa tỉnh Sông-cầu (Trung-kỳ) nay đổi làm chính hạng kể từ ngày 1er Septembre 1922 trở đi.

Làm ơn! — Một người con gái nhỏ, 13 tuổi, tên là Đinh-thị-Huệ, ở xóm Ấu-thái, làng Kiên-vỹ, tổng Trâm-lộng, huyện Sơn-lăng, tỉnh Hà-đông, bỏ nhà bỏ mẹ trốn đi đã mấy hôm nay. Ông bà nào biết nó ở đâu hay nó có lạc vào nhà thì xin đưa nó đến làng nó hay mách ở số nhà 51, phố hàng Bông thợ-nhuộm, Hanoi, thì sẽ xin tạ ơn tức lễ.

3309

Ngạch tòa Sứ. — M. Ng. kinh-Sự thư ký Bắc-ninh, nay đổi đi Hòa-bình, thay M. Vũ-duy-Khai về ngạch.

Đổi tên. — M. Hoàng-ngọc-Bằng phó tổng Phú-lương, huyện Quế-dương (Bắc ninh) được phép đổi tên là Hoàng-ngọc-Thuần.

Nhà cửa đất đai. — Ba người nghỉ đêm ở đường cái đã phải bắt vào sở Mật-thám để xét cẩn cước.

Ai bớn hay đánh mất? — M. Nguyễn-Ngữ có trình rằng ngày 30 Juillet có đánh mất cái ví đi trong có một cái kính rọp mắt trời, và mọt cái giấy bạc năm đồng, cùng các giấy ma khác. Ông có khai rằng ngày hôm ấy ông có vào chơi mấy nhà ở trên phố hàng Giấy, rồi lại xuống thăm mấy nhà quen ở phố Bạch-mai, đến nơi sở ấy thì không thấy ví, bèn vội lên phố trên tìm thì không thấy đâu cả. Chẳng biết ai bớn của ông hay là đánh rơi dọc đường.

Ô-tô hại người. — Báo *France-Indochine* có đăng rằng:

Chiều hôm ba vừa rồi, ở đường đi Bạch-mai có một chiếc ô-tô nhà thầu có phải một người Annam. Cái xe ấy đo một người lấy vận may, cứ cong thẳng, chứ không đoán nhìn đến người bị thương.

Mấy người Annam khác thấy vậy liền mừng ngay người bị thương lên và không vào nhà thương. Người ấy phải chịu đau đớn mãi đến sang hôm qua thì chết. Quan tòa đã cho tra xét.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

Ai cũng quý trái bắt cứ năm nào, bởi vậy trái phiếu nông của Chính-phủ-trong-mấy-ngày muốn bán ra xin đem lại hiệu Đức-long, ở số 9-11, phố Mã-mây, Hanoi, chắc-chắn được theo thời-giá mua bán phải chăng.

Quí-khách ai có thử hàng gì ở không có chỗ bán, xin mời đến xem-xét-trước hay là viết thư đến, bản-hiệu xin hết sức cổ-vũ mua bán giùm cho hả-hê được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU

Cửa-hàng

NỚI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau nguy, phải ngã lạnh, phải đau khi quân ai đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã hoàng chữa chất nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quân đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi, nay hỡi các người phải không lạc, nay tôi khuyên các người nên cần-thận ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhượng tiện. Nghĩa là ai ca bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả mọi đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Hết tôi nói đây quan trọng thế mà các người có biết không? Nam có bệnh mà không chữa đi, thì trong 10 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người ta bách lao thì sinh ra nhượng cho mà phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn hết!

Bởi người Nam-Việt, nào các người không muốn giống Nam-Việt mãi mãi đi, các các ông có thể muốn giống Nam-Việt mãi mãi đi thì các ông hãy chữa ngay đi.

Vậy xin viết thư cho hiệu Bác-sĩ MONTÉS số 5 Paul Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ SIROP CHOSERUM gọi là 9 bảo. Sáng ra khiến trước khi ăn cơm. Tại không một thứ sáng, sáng một lọ, thì ít ấy khỏe mạnh và hớt đau.

SIROP CHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. . . . . 12$.00

Bộ từ 1$90 đến 2$.00 (tùy theo giá bạo khó Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinch »

Một lọ. 4f.45

Độ 0$70 đến 0$80

Gần lọ. . . . . 2f.(.50)

Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ 11f.50

Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ bổ huyết

Một lọ 11f.40

Độ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Tri-bệnh sốt-rét: hai cơn bị grippe chính-cống về mùa này. Dùng hay lại người nào bị cơn grippe nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì khỏi.

Ai có người ở bên lấy nắm điều-kiện nghe-ngóng cho kỹ-càng mới-nên-gửi-tiền-mua-nhé-các-ông-bà. Thuốc-này-rất-hiệu-nếu-để-cửa-vô-số-người-không-biết-tiếng.

Giá ban mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên với nước rất nóng. Đặp muốn cho ra mồ hôi. Bị cảm-cúm-ho-nhức-đầu-mỏi-bắp-chân-tay-nhức-xương-sống-nóng-rét-hoặc-cho-chảy-ra-mồ-hôi-thì-uống-rồi-nhiều-nước-nóng-nóng-đắp-thì-chỉ-trong-24-giờ-là-khỏi.

Bào chế MONTÉS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Ấn cắp dây điện-thoại. — Số Mật-thám vừa bắt được tại nhà lý-trưởng làng Giá-thượng-Mai (Hưng-yên) 200 thước dây đồng là dây điện-thoại, hỏi thì tên lý không nói được là lấy ở đâu, vậy đã phải tống giam để xét. Thảo nào đường điện thoại Hanoi với Hải-phong thỉnh-thoảng cứ thấy mất dây luôn.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Mất bảo. — Bản quán có tiếp được thư của M. N. N. A ở số Xi-măng kêu rằng từ ngày 6 tháng trước tiếp được báo. Bản quán xét lại số thì phần báo ấy vẫn gửi luôn, không thiếu số nào. Bản quán đã gởi hỏi mấy số báo mất lấy song cũng xin nhà Bưu-chính xét cho xem mấy số báo ấy đi đâu mất.

Ngã xuống sông — Ngày 6 Août hồi 7 giờ, khi tàu *Đăng-lợi* ở Ninh-giang chạy được 6 kilomètres thì có một người con gái trẻ 20 tuổi, ngã xuống sông. M. Đôi Tân ở tàu lấy làm cho đứng tàu lại rồi độc thúc mạch 40 cho sống xuống để với người bị nạn ngã lấy, vừa nói dứt lời thì mình lại nhảy xuống giống trước.

Được một lúc thì vợt người con gái lấy lên được.

Trần v-S ấn lại cảo

BỒ-SƠN

Mandat của ai ? — Bản quán có tiếp được một cái mandat số 254 404 giá tiền ba đồng (3 p.) ở Bồ-sơn gởi lên, không biết rằng là của ai, vậy xin ông nào có mandat ấy lên cho bản quán được biết qui tính phương-danh.

LỤC-NAM

Mandat của ai ? — Bản-quán lại tiếp được cái ngân phiếu (mandat) số 102693 bạc là 10 p 00 mà không có tên mà cũng không để tên ai gởi cả. Cái ngân phiếu ấy mua ngày 2 Août 1922 tại nhà Bưu-chính ở Lục-nam.

Đã nhiều lần bản quán kính cáo trên báo chương rồi gửi xin các ngài có gởi thư hoặc mandat thì xin các ngài gởi theo cái bande quấn báo, hoặc để qui tính phương danh rõ ràng và xin đừng kỵ thán.

Vậy xin ngài nào có cái ngân phiếu lấy gởi về mua báo hoặc mua các thứ truyện, viết thư về ngay cho bản quán.

BẮC-NINH

Khuyến-học hội. — Bản hội có lời uyên cáo để các học-trò ban Thư-ký dịch Bắc-ninh biết rằng Theo như bộ tên 42 người đã đăng báo *Trung-Bắc* cuối tháng trước, về việc trúng khảo của bản hội. Hôm 1er Août, hội-đồng chấm thi đã lấy đỗ tất cả. Chỉ nay mai thì quan Công sứ sẽ cấp bằng cho mà về dân làm việc.

Nên 1er Septembre này là hết kỳ nghỉ hè, bản hội lại khai trường dạy học lớp mới và sẽ lấy những hạng người như sau này vào :

1° Những học-sinh cũ, hoặc chưa được dự thi kỳ mới rồi, hoặc đã thi mà chưa đỗ ;

2° Những học-sinh mới của các xã cầu-tương cử cho đi học. Các người này phải có lý-trưởng nhận thực và phải làm đơn tình nguyện vào học tại bản hội.

Tất cả người cũ và người mới đều phải làm đơn tình nguyện : bản hội chỉ nhận các đơn lấy đến 25 Août này thì hết hạn, vậy trưởng nên tuyển cáo ra đây để các học-sinh biết trước mà sửa soạn cho khỏi trễ.

Khuyến-học hội, lai cảo

Đá bóng. — Hôm chủ-nhật 6 Août vừa rồi, tôi có đi xem một « Soleil » ở Bắc-giang xuống đá bóng thi với hội « Bắc-phong » ở Bắc-ninh. Đúng 4 giờ kém một khắc thì hai hội bắt đầu đá. Tiếng hiệu còi vừa thổi thì đã nghe tiếng đá bình bịch quả cầu bắn ngang bắn dọc, liệng bên nọ sang bên kia, lăn lộn xuống ruộng, hai bên tranh nhau rất là kịch liệt, mà đá quả cũng rất tài tình. Mỗi lần hễ người trong hội nào đá được quả cầu khéo thì người trong hội lấy, tại vỗ tay, tiếng kêu « bốp bốp ». Cái quang cảnh lúc bấy giờ rất là vui thú thật, thế mà đang cái cuộc vui như thế, không biết vì lẽ gì, tự nhiên lại xảy ra một sự đáng chê ai trông thấy cũ g phải mang lòng tức giận, thay có lẽ vì thấy nông thế mà ở trò phá bĩnh chăng!

Số là hai hội đang đá với nhau hăng hái, chưa bên nào thua được thì bỗng bên hội *Bắc-phong* có mấy ông lăm le hễ thấy bên hội *Soleil* hễ cơ là làm cho đau đớn cho nó có ông cần đến không đá lại nhằm vào ống chân người ta mà đá, thậm chí có khi quả cầu lúc bai bên đang tranh nhau, có ông lại buông lời ra rằng: « Hễ cho nó một cái quê đi, » Cái thói chơi cầu của ông mới kỳ thật!! Bởi thế hội Soleil thì không chơi nữa.

Thấy thế, kỳ-giả đây mới đem thói tò mò hỏi các ông đứng xem đấy rằng: Tôi thường nghe nói hội Bắc-phong là một hội đứng đắn, các ông có chân hội chơi toàn là những ông tử-tế cả, thế mà sao bây giờ lại có những ông chơi giở ra những thói khả ố thế này ? Các ông lấy bèn trả lời rằng Những người chơi bây lấy là nhân, người mà hội Bắc-phong đã mượn cho thì có tiếng. . . ở đây để giúp, chứ các ông trong hội Bắc-phong không chơi thế bao giờ. Kỳ giả mới thoạt nghe nói đến cái tên hội cũng. . . ở đây, để hỏi nhỏ ngay đến năm trước hội Soleil cũng đã đá thi với hội lấy, song cũng vì có cái thói hung tợn mà hội Soleil tự dẫy thôi không đá thi với nữa.

Ôi! đá bóng là một cuộc chơi giải trí cho sản thể nó nặng để thêm sức khỏe đấu đối khi hai bên đá thi với nhau cũng là một cuộc tiêu khiển để đau sức đau tài mà thôi. Giản hoặc cũng có cuộc ăn giải ra chăng nữa, ta cũng nên chơi cùng nhau một cách ôn hòa tử-tế: can chi mà phải làm bộ giở những thói hung ác ra để lóe thiên-hạ mà cười bại người ta như thế, nào có ai thèm. Thật tưởng đang lúc chơi giả nhỡ chân chẳng may làm đau người ta, thì trong lòng mình cũng còn bồi hộp, huống chi lại toan đặt làm bại người ta, không biết rằng những cái tâm địa ấy độc ác đến thế nào? Vậy tôi có mấy lời nhắn nhủ khuyên ai có những thói ấy thì chừa, kẻo có ngày chơi như thế lại.....

Nam-Sơn, lai cảo

HẢI-DƯƠNG

Lại mất báo. — Bản-quán lại tiếp được thư của M. N. G. C. kêu rằng từ ngày 3 Août không nhận được báo. Bản-quán có xét số thì phần báo ấy vẫn gửi luôn không thiếu báo giờ. Bản quán đã phải gởi ba cái số mới, song cũng xin nhà Bưu-chính xét giùm xem các số báo mất ấy đi đâu.

SƠN-TÂY

Bỏ mất một dịp tốt — Mới rồi mấy ông đương lên cỗ động lập hội Tri-đức nghe chừng sốt sắng lắm. Để có mới lấy cả các vị ân chức công thân hào trong thành phố đến họp một buổi để bàn luận. Sau có lập một hội-đồng tạm thời để lập điều lệ. Người muốn vào hội cũng nhiều, vì mục-đích hội họ thì ai lại không vì lòng vào. Thế mà đến nay thấy im lặng cả, hội không thành.

Bởi sao vậy ? Chắc không phải là không có người vào hội mà không thành. Chính các ông ấy đặt giấy đi mời mọi người đến mà có vài ông lệ-lắng ra, thì không hiểu ý các ông ra làm sao.

Hoặc giả các ông cho việc xướng lập hội này là một sự đành giá to tát mà nhiều người hèn nhát không muốn biết đến các ông thì các ông không những muốn theo đuổi cả mục đích chính các ông đã bày tỏ ra, mà các ông lại như có ý phản đối cho hội kho thành được nữa. — Tiếc thay ! Tiếc vì mục-đích hay thế mà hội không thành. Nếu ý các ông mà quả như lời tôi nói trên này mà không nên công quả gì thì lại đáng tiếc nữa. chứ vì không được một cái danh giá hão mà bỏ mất một dịp tốt, hiếm có. Ngán thay !

Một người đi dự hội lại cảo

SƠN-LA

Những việc mở mang trong hạt tỉnh Sơn-la. — Tỉnh Sơn-la nước độc dân thưa, xưa nay người Nam mình không dám lên buôn bán, vì sợ ma thiêng nước độc, về lại sông mái gặp gánh. Nhưng xem ra mấy năm nay công đã có năm mười người chịu tìm đến mở hiệu nhỏ buôn bàng tạp hóa cũng có phần phát đạt lắm.

Nay lại nhờ có quan chánh Sứ bản tỉnh có lòng mở mang cho dân nhiều việc rất có ích, từ ngày nam đến tri nhậm tỉnh này đến giờ mới được 6, 7 tháng mà công việc mở mang đã thấy bề bộn, sao làm đường Tạ-bú Sơn-la cho xe hỏ, ngựa, chở đồ thay nhân công lại tu tỉnh mở nối đường đường Sơn-la Thuận và Suyot, nao nào mở hai thương trường bọc cho các chợ, lại xin được mời hạ độc bọc độ tháng 9 sẽ lên lới Sơn-la mở trường nữ-học và quản đốc các trường Pháp-việt bàng tỉnh, nào là xin làm nhà gạch cho các quan chánh, các lý-trưởng, lại lấy học-trò vào học thừa-phái, học khán-hộ, nào mở xưởng cho học làm thợ mộc, nề, nung vôi gạch, công việc trù tính còn là nhiều, hiện nay đã thấy có kết quả rõ, đâu là được nhờ vị đại quan đốc lực nhậm mở mang khai hóa cho như vậy, thì cái tương lai tỉnh này sẽ được rực rỡ, công ơn ngài như bể nào-nề, như núi Thái-sơn.

Ái tín. — Mme Mai là nội nhân ở Ng quang-Mai, khánh-hộ Mai-sơn ở thế sang ngày 26 Juillet tại chùa Mai-sơn đến chiều hôm sau là 27 thì ất đám, đi đưa đám có quan chánh-ấy thay mặt cho quan chánh tri-châu về có ông Thừa thanh-y, M. Sự giao học tư thục, các chức dịch và các học trò tư thục Mai sơn tỉnh cơ và tỉnh đông cũng đưa đám rất huyết.

Minh khôi, Ng-hữa-Bảy

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-NGÃI

Ông Phòng-thành mới. — Ông Dương-văn-Khánh ra coi sở Phòng-thành bơ vái nằm nì, tuần phòng nghiêm nhặt, công việc sung-túng, song quan trên xét ông này nhọc nhằn công việc, nên đổi về tỉnh coi học cho được thanh nhàn và bổ ông Nguyễn-Hoan ra thế chân. Ông phòng-thành mới nầy cũng là một người biết giữ gìn công việc cũng như ông trước, lại có nhiều điều đáng thành-phố có thể nhờ được, vì ông việc gì cũng muốn cho giản tiện, không bay sanh sự, đêm hôm sông đi tuần phòng nên bọ cậu giàu giảo không dám thắp thoáng, trong thành-phố đêm được yên ổn cả. Ước gì ông quí-khách cho ấy cho thường thì dân thành-phố lấy làm nhờ lắm.

Nghề buôn người. — Mới đây có một người ở trong bản tỉnh đi vô ở Nam-kỳ hơn mấy năm nay, bây giờ về nhà coi bộ khá lắm, ra tường trong lưng có nhiều bạc, nên có cách bảo phòng, song ai ai cũng không rõ nó làm nghề gì mau khá thế, vì lẽ nay ai cũng biết nó là đốt nái mà cũng không có nghề chi, chẳng qua làm thuê, mà sao mau khá vậy ; chỉ không ngờ nó đã bọc được người

(Xem trang thứ ba).

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những lời bá-cáo về việc riêng, phí đăng báo thì tùy việc, đã có thỏa-thuận trước. Bản quán không chịu trách-nhiệm về lẽ lời, người ấy nhận trách-nhiệm. Cho bản quán, không liên-quan tới việc ấy vậy.

Lời bá cáo của Hội-đồng-kiểm-soát ÍCH-HỮU-THƯ-XÃ

Trong báo *Trung-Bắc-Tân-Văn* số 1017 ngày 7 Août 1922 mục bá-cáo việc riêng ông Trần-Quang-Huy nguyên chủ-nhiệm Ích-Hữu-Thư-Xã có đăng rằng ông Nghiêm-Vịnh không có tư-cách chủ-nhiệm bản xã, vậy phàm các giấy má giao thiệp với bản xã thì chỉ trực tiếp với ông Trần-Quang-Huy. Những lời bá-cáo của ông Trần-Quang-Huy ở trên này thực là không có giá trị gì cả, vì ông đã xin từ-chức tại hội-đồng ngày 30 Juillet 1922, hiện có tờ biên-bản làm bằng, và lại tờ biên-bản ấy có Cụ Thượng Nam-Định Phạm-Đại-Nhân chứng kiến, và chính tay ông Trần-Quang-Huy cũng có ký nhận từ-chức và bầu ông Nghiêm-Vịnh thay ông (xin xem *Hữu-Thanh* số 25 trang 1016).

Chúng tôi thấy lời bá-cáo trái lẽ như vậy, nên ngỏ rằng có kẻ ghét ông Trần-Quang-Huy mà mạo đăng như thế, chứ có đâu ông Huy đã từ chức rồi, lại còn nhận việc giao thiệp và giấy má của bản-xã nữa.

Vậy ban kiểm-soát chúng tôi xin các cổ-đông và hãi nội chư quân-tử có giao-thiệp gì với bản-xã, xin đừng gửi về cho ông Trần-Quang-Quang-Huy nữa.

LÊ-ĐÌNH-KHOA

Docteur ès-lois du Conseil de surveillance de la Société Ích-hữu-thư-xã

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường làm đệ nhất giảng Bác-sĩ bệnh-viện Người chuyên về ngoại-khoa tại bệnh-viện Tenis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Said Ai-cập Huế

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các chứng bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng bản bệnh tại **ĐƯỜNG GIA-LONG, 13, HÀM LONG** Giờ là 2 đến mấy là 5 giờ chiều.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có những cáo-bạch các bản-hiệu, đến khi mở mua lại mua ở hiệu khác, sau nhờ mới làm ra không đúng được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gởi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho, nó xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bác-thuốc Đ. Montès số đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54 Rue Paul Bert, Hanoi.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin nói ở ông mua báo, khi nào có ở, muốn bản-quán gởi báo đến nơi mới, thì gởi cho bản quán 0 p 10 giấy mẫu báo, nhưng lại thế nào thì bản rõ rằng vào đâu, và gởi theo hai bức tem 3 bằng tem công trước, để chỉ vào giấy quán khác.

Để ai không gởi tiền theo thì sẽ ngưng báo cho đến khi nào phải trả xong hẳn.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN NHIÊN

Sắp diễn tích hát :

BỒI CHÚ BỒNG - TÀN

Tích này đã diễn một lần để hoan nghênh cuộc « Toàn-thắng » từ bốn năm nay. Bây giờ mới diễn lại.

Tối thứ năm :

CÁO GIẢ ƠN

Đồng-Bình phóng-sinh một con cáo mà nó sẽ sau cáo giả không biết bao nhiêu là ơn huệ. Chuyện con cáo ấy thực là tấm gương chói lọi cho những kẻ hay phụ ơn bội nghĩa.

Tối thứ sáu :

TẠP KỊCH TRÍCH DIỄN

Diễn năm tấn. — Tha có tiền.

1°) BẠCH XÀ ĐẠI NÁO TIỀN-CÔNG
2°) QUAN-ÂM DU ĐỊA-PHỦ
3°) SỰ GIẢ ĐỘC GIẢ
4°) GÀI GHẸO GÀI
5° THẮNG CUỘI ĐÁNH LỪA MỌI NGƯỜI

Độ tháng trước, ban-hội diễn buổi Tạp-kịch được lượt-qui chiếu-cố rất đông vậy ban-hội xin soạn buổi nay có lẽ lại vui và hay hơn buổi trước, để tạ tấm lòng luyến-ái của các ngài.

Tối thứ bảy :

CỨU BẠCH-XÀ LÀM ƠN NÊN OÁN. — BỆNH CHÁNH HẬU BỒI TRANG ĂN GAN

là một tấn kịch tối-tân, chưa đâu diễn đến.

Vũ-nguyên-Long thấy con yêu xà đeo cuộc hiếp con yêu xà trắng, chỉ vì muốn cứu con yêu xà trắng, chỉ vì nhỡ ăng ma sau sinh ra một cái oan nghiệt rất kỳ-khôi.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 16 đến thứ ba 15 Août 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ECLAIR »

CÁI NHÀ GIÔNG KHÔNG

Cảnh rất nhiều và rất đẹp

Có rất nhiều đoạn hay và hay trò

Từ 1 tới 11

Ngài

Bắt đầu từ thứ 19

CÁI NHÀ GIÔNG KHÔNG

Rất hay ! Rất lạ !

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

REINE LUMIÈRE

Thiên thư chân

Từ 1er Août giờ đi

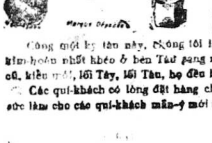
Người nào cũng có mua chỉ trừ lối thứ hai và chiếu thứ bảy

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

寶 八 竹 牌 門 帝 海 行 內 河 京 照

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một hòm hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mắt bạc công nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đắc biệt, mà ấn mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tình giá thật rẻ.

Chúng tôi lại mới thành thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cổ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.

2022

Giải thưởng văn về bài ca soạn cho con trẻ ở Ấu-trĩ-viên

Đề mục. — *Một bài ca thường-lục hợp-bài » để đàng làm bài hát cho lũ trẻ trong khi chơi đùa ở Ấu trĩ-viên (幼稚園), nghĩa là tại những nơi mà nay mai hội Khai-trí tiến-đức sẽ lập ở các thôn xã để trông-nom con trẻ từ bảy tuổi trở xuống, đỡ cho các nhà có con vì bận công việc, không thể tự trông-nom được.*

Giải thưởng. — *Bài quán quán được tặng hai cái khăn thêu của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ và một cái biển khắc bốn chữ sơn son thiếp vàng, đáng giá một chục bạc, cùng là tiền của nhà nữ-sĩ ấy, còn bốn chữ khắc trong biển thì của hội-đồng điểm-duyệt ngợi tặng.*

Giải nhì của Chợ-thiện-đường : một bức thêu bằng vóc đại-hồng, cũng có bốn chữ của Hội-đồng điểm-duyệt.

Giải ba của hiệu ảnh Thụy-ký : một bức ảnh phóng-đại.

Giải tư của M. Hoàng-xuân-Lan là chủ xưởng đúc đồng : một cái lư đồng cũng có chạm mấy chữ

Kỳ hạn. — *Hết ngày 31 Décembre tới thì là hết hạn quyện.*

Quyền thi. — *Muốn cho tiện việc rọc phách các bài thi, xin nhất luật dùng giấy tây trắng, để nguyên cả khổ rộng, mà viết một mặt, trang trên để lên và chỗ ở, trang dưới viết bài thi, dưới bài xin dùng kỳ tên. Những bài dự thi, xin bỏ riêng vào một cái phong-bì giấn kín, ngoài phong-bì nhớ để cho hai chữ « VĂN THI » thực rõ, để khi nhà báo tiếp được, sẽ cất riêng ra một nơi, đợi khi hết hạn, mới bóc. Ngài nào dự thi, xin cứ gởi đến bản-quán, 61-63, phố hàng Bông, Hanoi.*

Bộ Võ Tánh Hưng Cục Hải Petrus Ký (67) Tài liệu Báo Chiếu Chăng Sách Tự Điển Xưa Quán Ven Đường.
Tự Điển của Bonnet

buôn người nên nay về đây là đi quyến dụ trẻ con đặng đem đi bán, hôm đi vô nó có phỉnh được tám đứa bé đem đi, bắt đỡ bị cha mẹ chúng biết được, theo bắt kêu về, còn nó trốn mất; các người lấy đem con đến bảo quan, quan chờ nhận về và sức thân-nhơn tên ấy đi tìm nó.

Giận gì đến thế ? — Mới rồi đây có một người Khách ở phố Thu-xá, vì trúng độc mà chết, quan sức đem xác về nhà thương khám nghiệm.

Nghe đâu người Khách ấy có hai vợ, người vợ chính tính nết hiền lành, ít hay cười nói, song vì tướng mạo xấu xa nên ai ăn phải lạt, chỉ mê sắc người vợ bé, nên thấm bé nó méốn chi thì muốn, cớ theo bài bạc chơi bời, chú làm được chừng nào thâm phá chừng nào, thậm chí nhiều khi thấy cô đỡ nỗi trăng trong mình mà thua cả, chả phải lo kiếm chác thuốc về; thấy mà đánh bạc quan tây, cứ theo đuổi mãi, lần nầy cũng thế, cô cả đỡ đạc mà thua nữa: người Khách ấy biết được tức mình quá, nhưng còn lòng thương không khỏi, không nỡ đánh đập ngày là gì, lên mua thuốc nha phiến và dẫm hòa lộn nhau mà nống, đến chừng gần chết, trong nhà mới hay, liền đi bảo đang trưởng khám, đi mới quan thấy thuốc, song tác quan thấy thuốc đến nơi thì cô đỡ hồn về chín suối, dầu có thuốc tiên cũng không còn thể chi cứu lại cho được, song quan thấy thuốc không rõ vì trúng độc gì mà chết, tuy có người nhà khai thiệt cũng không lấy gì làm bằng cớ, nên ngài sức khiêng về nhà thương đặng ngài mổ ra mà nghiệm. Lúc bấy giờ nào là người Nam người Khách đến coi chật ngõ nhà thương ai ai cũng cho là đảm vì sông sắc.

Thương giới tân văn

Ngày 10 Août 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . . 6 f. 80
Nhà Ngân-hàng . . . . . 6 , 80

Tàu tới tàu đi

Tàu *Amazone* ở Marseille đã sang Đông-pháp ngày 14 Juillet.

Tàu *Angkor* ở Marseille đã chạy ngày 28 Juillet

Đấu giá

Ngày 12 Août hồi 16 giờ tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá những việc sau nầy :

Làm một cái nhà ở cho quan Thanh-tra thủy-lợi Lạng-sơn

Việc làm đáng 14.840p.74
Ký quỹ tạm. 2500.00

Làm một cái cầu bằng béton armé dài 16 thước và ba cái cầu vòng dài 2m, 3m, và 4m ở đường thuộc-địa số ba, đoạn Na-tâo đến Na-vay (tỉnh Bắc kạn).

Việc làm đáng 23.943p.80
Ký quỹ tạm. 460p 00

Làm 2 cái nhà ở cho quan Chánh ký sư Hanoi.

Việc làm đáng. 37.167p 38
Ký quỹ tạm. 6ôôp.00

Ngày 12 Août hồi 16 giờ 30 tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá làm hai cái nhà ở cho các quan chánh ký-sư ở Hanoi.

Việc làm đáng là: 37.167p. 38
Tiền ký quỹ tạm: 600 p. 00

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Cắt thợ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG:

Vải imperméable may áo đi mưa, a tên nhứt đẹp và tốt lắm, nên vật giấy đến mua mau kẻo hết.

Của hàng sẵn có thợ may tây đã tài khéo.

Kính cáo

NAM-THINH

Tailleur et Fabricant
5, Rue des Cantonnais
HANOI

2070

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quán Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 64

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BORNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-p-hiện

SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Theo luật mới về Nước Đông Pháp này phải có đem quyền Bằng-cấp Pháp thì mấy cô mới mua được.

Goutte « MÉTHARSANATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc nhỏ-mũi, rất nhiệm-mầu, mỗi lọ đáng giá 2 $ 00 mà chỉ bán có 1 $ 00 thôi.

Mấy thứ bán-hiệu hay lắm :

Các thứ thuốc nước đựng lọ lớn để thêm vào ăn như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc thêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho-có SIROP PECTORAL đặc-đỏ, rất hiệu.

Thuốc LAO chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 50 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 $ 90 một chai

Chớ nên chứng lầm : những thứ thuốc nước subcutanées và thụt thuốc bismuthées của Bào-chế chỉ bán buôn. Thuốc này đã chữa được về số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 80 một lọ

Trị những bệnh nơi ống dương vật, sưng lá hột, hoặc hột đau đớn, nhức nhối, mủ mọc. Bằng muốn cần một giọt thuốc này hay lắm !

ĐỒ RƯỚC THUỐC
có DÙNG ĐỂ CHỨA THUỐC HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-lanh, đồ-đạc, thuốc-tán hiệu LUMIÈRE và JODELA và giấy ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Bán cuốn và bán bao kim

Bán cất và hám tỉ

THUỐC BÉTÉ
0 $ 80 một chai 1/4 lít thuốc

Trị bệnh giang mai rất hay mà lại dùng thuốc nầy rồi khi nào uống thuốc-mỹ-cha tiếp theo Đừng thuốc khác rồi sẽ uống thuốc nầy cũng được. Thuốc nầy chỉ uống chốc khỏi bệnh. Trước hết thì uống thuốc nầy, sau mới uống thuốc khác.

Muốn dùng thuốc nầy trong một tháng thì xin gửi cho 3 $ 00 mà lĩnh.

THÁI-HƯNG

21, Phố Hàng Bông, 21

HANOI

Kính trình các quí-khách, Bản-hiệu bán đủ các thứ mũ kiểu mới thật nhất (Casques Fantaisie, các thứ mũ mềm (Chapeaux pliables), mũ feutres đủ các thứ mũ nỉ kiểu xếp nữa.

Bản-hiệu có nhiều thứ khéo, làm rất tinh-xảo, kỹ-lưỡng, khanh-nhẹ. Giá bán hạ hơn các nơi.

Bản hiệu có bán buôn, bán lẻ đi các tỉnh. Các quí-khách ở xa muốn mua hàng cứ bản-hiệu xin biết thư lại. Bản-hiệu sẽ gửi hàng đi ngay, theo lối lãnh hóa giao ăn (Contre Remboursement). Kính các quí-khách chiếu cố

2078 THÁI-HƯNG kính bạch.

MỚI CÓ SANG

Kỹ hãng Pháp vừa chế bản-hiệu mới nhận được các thứ kính vệ-sinh; xin kính tới quí khách hàng để các quí-khách gần xa khi dùng cho tiện :

Kính xem sách một bề mặt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước . . . . . 5$50

Kính đen để mát bề mặt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước 4,80

Kính gọng đồi mồi, gọng bạc, vàng, vành đồi mồi, cả cước 4.80

Bán tại hiệu

LY-SENG BAO

Phố . . . . . Hà-nội

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

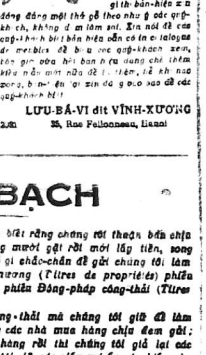
GUIONEAUD FRÈRES

ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2061

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Kính trình các quý-khách biết cho bản-hiệu chuyên môn đóng đồ gỗ để bán tốt cả các kiểu mẫu rất thanh-nhã, rất lạ, rất bền, kể mẫu Tàu, kể ta Tàu, kiểu Annam và kiểu Nhật; đồ sang trọng đa, bằng ngà, bằng tiếp khách, bằng giường, ghế ngựa khung tranh sơn dầu, sập chân quỳ, sập hộp và thọ dương. Trong xưởng của bản-hiệu có nhiều thợ mộc, thợ chạm rất khéo, xin mời các quý khách chiếu cố lại mua cho bản-hiệu xin tính giá trung-bình, các quý khách muốn đóng bằng thứ gỗ gì tỉ bản-hiệu xin

đóng đúng một thứ gỗ theo như ý các quý-khách ch, không đ m làm sai. Xin nói để các ông-bà-anh-chị bản hiệu cần có in catalogue de modèles để biểu các quý-khách xem, tiện gửi qua hỏi bản hiệu thì chúng chỉ tính riêng tiền cước mà thôi, chứ không tính tiền. Kính cẩn

LƯU-BÁ-VI dit VĨNH-XƯƠNG
2.68 35, Rue Felloneau, Hanoi

潘德成

PHAN-ĐỨC-THÀNH

GRANDS ARRIVAGES SOIERIES
CHINOISE, FRANÇAISE, TONKINOISE, DIVERSE ÉTOFFES ET THÉ DE CHINE

Bản hiệu bán đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng người Bắc.
các thứ nói có chữ Tàu Đàn-xuân thực hiệu, mọi quần áo Annam và quần áo Tây, đồ các lối

Bản hiệu có bán vàng điệp Vinh-thịnh-long chính-hiệu

GROS & DÉTAIL

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

Kính trình các quí khách biết cho rằng bản hiệu chúng tôi bán nhiều các thứ tơ tạp gấm vóc tạm khai sau nầy :

Hàng Bắc thì-trên có các phẩm, Gấm hàng vàng hay, Gấm thổi thả, Gấm mặt chân, Gấm dang quy ghế đệm, kim ngân đoạn thảm huyền, satin hoa trơn, satin các thứ mới, cantonnière, alpaga, thương hải hàn, sa vân mình, sa tây hoa và trơn, Long sa trơn, sắm chăn hoa, kim tiêu tây, áo nhung, thêu tuyết thủ trên hàng Saigon, các thứ lĩnh Bombay thì sa lượn hàng bền xỉ, đa fantaisie may áo parisienne, áo đan, serge may quần áo tây, và các thứ tây tân không thiếu thứ gì, lại có cả các thứ đồ lĩnh lẻ anh thợ ở bản đủ pháp mới sang mà bán giá nhất định không phải mặc cả, xin mời các quí khách chiếu cố đến mua giúp cho, nếu khác các quí khách ở xa muốn lấy mẫu (echantillons) và bắt gửi hoặc mua nặng thì bản hiệu sẽ gửi ngay và xin khai giá minh bạch. Hàng hóa mà gửi đi xa công tính giá nhau là các quí khách đến tại hiệu xét. Hiệu những tôi lại có đi thư may quần áo Tây, và quần áo Annam, rất khéo và bán hiệu đã thí lấy những người thợ thật là có tay khéo và rẻ khéo.

Các quí khách nào muốn may quần áo xin gửi cho một miếng vải trước cho tôi bản hiệu sẽ gửi Contre Remboursement.

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 62, SAIGON

Giá mua đồng niên 8$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người, Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lợi lắm : ấy đã đang ấp ủng.

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuộc bán chịu Phốt-phat (Phosphates) đến mùa tháng mười giặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà từ mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chúng tôi làm tin nhà là: đồ bán cho nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ đã làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gặt; mà khi đến hạn giá tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiên nào được mở trăng số thì cứ số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gặt.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu tự có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi lại các tòa Công-sứ.

Kính cáo

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.

2059

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2045

N. 186

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sử-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

HỒI THỨ LII

Hoàng-phủ-thiếu-hoa tâu rõ đầu đuôi để vua *Thành-tôn* biết rằng Cô phụ-nhân thấy thì-sự là *Lưu-gẫn-ngọc* đã đến kỳ trưởng thành, toan làm gả chồng, nhưng *Lưu gẫn ngọc* thà tiết không chịu, cũng người nhũ-mẫu trốn vào ở chùa *Vân-duyên-am*. Trong khi ở chùa, tư trang mất trộm hết, lại bị bọn su-cô xỉ-nhục rất là khổ-sở. Vừa rồi nàng tiểu Kinh, xin kẻ hạ-thần tâu thu nhà họ *Lưu*, chỉ trị tội một mình *Lưu-khuê-bích*. Hiện có bút-tích cẩn nàng, xin bệ-hạ nghĩ tình *Lưu* hoàng-hậu thuở xưa mà trị tội một mình *Lưu-khuê-bích*, còn ân-xá cho nhà họ *Lưu*, khiến mối lương-duyên của kẻ hạ-thần được trọn vẹn thì kẻ hạ-thần thật đội ơn vô cùng vậy.

Hoàng-phủ-thiếu-hoa lạy thì tay vào trong tới lấy bức thư của *Lưu-gẫn-ngọc* ra để trình ngự-lãm. Vua *Thành-tôn* mở xem, trông thấy tết bút tình thắm, lời nói chải-chuốt, ngợi khêm nhà họ *Lưu* này, con gái lại hơn con trai, như *Lưu* hoàng hậu thuở xưa là người có biền-đức, mà nay người con gái nầy cũng có biền-đức đáng khen.

Nghĩ vậy, liền phán rằng :

— Vương pháp vô thân ! Tội-ác *Lưu tiếp* to lắm, không thể thu được nhà người cho nên tâu nữa.

Hoàng-phủ-thiếu-hoa lại cúi đầu tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! năm xưa nếu không nhờ tay *Lưu-gẫn-ngọc* thì kẻ hạ-thần chết đã lâu rồi, còn đâu có ngày nay. Nhưng bây giờ gặt cha mẹ nàng thì chẳng hóa ra nàng làm ơn nên oán, khi nào chịu kết duyên với kẻ hạ-thần. xin bệ-hạ thương tình kẻ hạ-thần, mà lượng bể-hà mà đặc-cách ân xá cho

Hoàng-phủ-kính cũng qui xuống tâu rằng :

— Muôn tâu bệ hạ ! Vợ chồng kẻ bề-thần, năm nay đều đã gần 50 tuổi, Con làm một vị vương tước mà chưa có vợ, sự kế-tục sau này biết trông cậy vào đâu. Xin bệ-hạ nghĩ tình *Lưu* hoàng-hậu thuở xưa mà ân-xá cho nhà họ *Lưu* thì cha con kẻ hạ-thần được đội ơn nhiều lắm.

Vua *Thành-tôn* không bằng lòng mà phán rằng :

— Cha con nhà người thật không biết suy-nghĩ. Chỉ cần một người đàn-bà mà coi thường pháp-luật của trẫm, trẫm không thể theo được.

Hoàng phủ kính sụp lạy, rồi lại tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! không phải kẻ hạ-thần dám nói mạn. Việc *Lưu-tiếp* giao thông với quân giặc, thực là vì bế tín con kẻ hạ-thần đã nhiều lần thăng được quân Phiên, chỉ sợ con con kẻ hạ-thần về triều thì tất bao thù lại, cho nên muốn nhờ tay quân Phiên để giết kẻ hạ-thần, chứ không phải thực có lòng bất-nước. Xin bệ-hạ nghĩ đến hiếu-tâm của *Lưu* hoàng hậu thuở xưa mà bảo toàn cho nắm xương già-yếu (trỏ *Lưu-tiếp*) kia thì thần-dân cũng được đội ơn trời bể lắm.

Vua *Thành-tôn* ngửa mặt lên trời động lòng mới giảng chỉ rằng :

— Trẫm nay nghĩ cái công trọng của hai cha con nhà người, hãy khoan bạo cho một tháng, lại đem bọn tù phạm ấy tạm giam vào ngục.

Cha con *Hoàng-phủ kính* lạy tạ Vua *Thành-tôn* rồi lui ra. Vua thu tra vào tay áo. Hình-bộ quan tâu lời chiếu ân-xá giao cho đội-thị mang ra phía trước. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* về đến vương-phủ, tìm cái khăn là của nàng *Lưu-gẫn ngọc*, chẳng thấy đâu cả, mới hỏi các thư-đồng rằng :

— Ở đâu nào tìm thấy được cái khăn là cho ta, sẽ có trọng thưởng.

Các thư đồng đều trả lời không ai bắt được. *Hoàng-phủ-thiếu hoa* nghĩ thầm : Cái quả đề thơ của ta, nàng còn giữ được mà cái khăn là của nàng thì ta để bỏ mất, còn ra thể nào. Nghĩ vậy, mới cố hết sức lục tìm, may thấy ở trong rương, mừng-rỡ xiết bao, lại lấy làm quí báu, cất đi một chỗ.

Lại nói chuyện Vua *Thành-tôn* vào cung, cười nói hớn-hở bảo Hoàng-hậu rằng :

— Trẫm nghĩ mà buồn cười ! nhân-phụ và thân-độ của Hoàng-hậu thật tham không biết chán !

Hoàng-hậu có ý ngại-hoặc mà hỏi rằng :

— Chẳng hay có chi bệ-hạ lại nói như vậy ?

Vua *Thành-tôn* thuật chuyện cho nghe. Hoàng-hậu lấy làm kinh ngạc mà rằng :

— Không ngờ nàng *Lưu gẫn-ngọc* lại giỏi được trình-tiết như thế !

Vua *Thành tôn* lại trao bức thư của *Lưu gẫn-ngọc* cho Hoàng-hậu xem. Hoàng-hậu xem xong, sụp lạy mà tâu rằng :

— Nếu bệ-hạ giết cả nhà họ *Lưu* thì nàng *Lưu-gẫn-ngọc* còn một-mỗi nào mà kết duyên với xứ đệ. Vả xứ-đệ là người trọng nghĩa, đã quyết không chịu lấy ai. Thương hại thay cho chị mệ thiếp không có con, cũng chưa biết trông cậy vào đâu. Xin bệ-hạ vì lương hải hà, rộng tha cho nhà họ *Lưu*. chỉ trị tội một mình *Lưu-khuê-bích* là đủ.

Vua *Thành tôn* lấy tay đỡ dậy và bảo rằng :

— Người vì không có lệ ấy thì làm sao nào, nếu trẫm giống chỉ ân-xá chắc các triều-thần lại ngăn trở, hà chẳng lồn mất thánh-ân hay sao !

Hoàng-hậu nói :

— Ngày nay bệ-hạ giết cả nhà họ *Lưu*, tôi chắc người người chỉ-nghị rằng vì có tội làm mê-hoặc bệ-hạ. cho nên nhà họ *Lưu* phải chết, thành sao khỏi được tiếng xấu ấy. Xin bệ-hạ đặc-cách mà ân-xá cho thì *Lưu* Hoàng-hậu ở dưới suối vàng, cũng được cảm ơn vô cùng vậy.

Vua *Thành-tôn* thấy Hoàng hậu cố ý nài xin cho họ *Lưu*, bèn đặc-cách mà phán rằng :

— Hoàng-hậu đã có lòng nhân-từ như thế thì trẫm cũng phải đặc-cách mà ân-xá cho.

Hoàng-hậu lạy tạ. Vua *Thành-tôn* nói :

— Nếu trẫm ra ngự triều mà ân-xá thì chắc lại có vị đại-thần ngăn-trở, chi bằng thảo chiếu ân-xá ngay ở đây là hơn.

Nói xong, truyền nội-giám thảo chỉ ân : *Lưu-khuê-bích* bội trẫm, *Bành-như-trạch* bội giáo, còn nhà họ *Lưu* tha cho tội chết, hạn nửa tháng nữa, chờ khi *Lưu-gẫn-ngọc* kết duyên với *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* rồi thì phát đi sung-quân ở *Linh-nam*.

Nội-giám phụng chiếu đem ra tòa nội-các, các quan đại-thần trông thấy, đều kinh ngạc mà rằng :

— Nếu triều-đình làm điều-đào như vậy thì quốc-pháp còn ra thế nào ! *Lưu-tiếp* là thủ-phạm, lại được ân-xá, mà *Lưu-khuê-bích* và *Bành-như-trạch* là tòng-phạm thì phải bị giết, thật là không hợp luật-lệ.

Các quan đại-thần đồng thanh mà nói với *Lương-giám* và *Lý-minh-đường* rằng :

— Hai ngài là chức thân-tướng, đáng cầu chân quan, cũng hay chê-ý thế nào ?

(Còn nữa)

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Certifié, l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn